

Vicenç Villatoro

No som Montenegro

Amb tendència a viure èpiques per delegació, és probable que ens agafi ara una onada de simpaties montenegrines. I és possible que enmig d'aquesta eufòria, decidim de sobte des d'aquí que Montenegro és una petita nació que ha aconseguit gràcies a l'exercici dels seus drets nacionals i democràtics treure's del damunt una secular opressió sèrbia. Després de la dominació dels serbis, els montenegrins haurien trobat finalment la manera de satisfer eternes reivindicacions d'independència. I això no és ben així. El setanta per cent de la població de Montenegro és sèrbia. És a dir, són eslaus que es proclamen de religió ortodoxa. El trenta per cent restant es divideix en diverses minories, entre les quals són les dues musulmanes –una d'eslava i una altra d'albanesa– i la catòlica, és a dir, croata. Pel que fa als eslaus ortodoxos, quan els pregunten què són, la meitat diuen que serbis i l'altra meitat que montenegrins. Però les dues definicions no són antagòniques: tots plegats es consideren serbis montenegrins. Com si preguntessis a Andalusia si són andalusos o espanyols; uns contestarien en primer lloc andalusos, altres espanyols, però gairebé tots es considerarien les dues coses.

Quan fa uns anys Milosevic, l'antic dirigent comunista convertit al nacionalisme serbi, proclama la idea de la Gran Sèrbia, la immensa majoria dels montenegrins s'hi afegixen amb entusiasme. Aquesta Gran Sèrbia seria la suma de tots els territoris de l'antiga Iugoslàvia amb presència sèrbia, majoritària o minoritària: Sèrbia pròpiament dita, amb les autonomies de Voivodina i Kosovo, zones de Croàcia, gairebé tota Bòsnia i evidentment Montenegro. Les milícies sèrbies van intentar conquerir i controlar tots aquests territoris i de fet els montenegrins, els serbis de les muntanyes, hi van tenir un paper important: els atacs contra la croata Dubrovnik es van fer des de Montenegro i bona part dels colons serbis a Kosovo eren montenegrins. Quan es va fer un referèndum fa uns anys sobre si Montenegro havia de mantenir-se a la Federació Iugoslava al costat de Sèrbia, va guanyar el sí amb un 70 per cent del cens. És a dir, amb els vots fa-

vorables de la comunitat sèrbia i amb l'hostilitat de les altres minories.

Però el projecte de la Gran Sèrbia va fracassar. I de la derrota militar davant d'algunes potències estrangeres en va sortir una condemna internacional a Sèrbia, agreujada pel fet de no lliurar alguns criminals de guerra i que ha esdevingut l'obstacle per l'entrada a la Unió Europea, mentre els seus països veïns ja hi són o estan ben col·locats com a candidats. Ara, una part dels serbis de Montenegro han pensat que els con-

"I és possible que, enmig d'aquesta eufòria, decidim de sobte des d'aquí que Montenegro és una petita nació que ha aconseguit la independència gràcies a l'exercici dels seus drets nacionals."

"El més important de tot és ser a la Unió Europea. Tan important, que els serbis de Montenegro han esdevingut independentistes contra el seu propi sentiment per tal de trobar una drecera per entrar-hi"

venia deixar el llast dels seus germans i intentar un camí en solitari cap a la Unió, més ràpid que el de Sèrbia. Una part important dels serbis de Montenegro –fa uns anys entusiastes de la idea de la Gran Sèrbia– han votat ara per la independència, al costat de les minories no sèrbies, que ja fa anys que preferien ser fora de la federació Iugoslava. No sé si això és un model gaire èpic per als catalans o els bascos. Pilar Rahola ha escrit articles esplèndids per recordar-nos que difícilment els montenegrins poden ser el nostre model moral admirat. Més serbis que ningú quan semblava que els serbis guanyaven, sobtadament montenegrins quan ser serbi els contamina.

S'ha de posar en quarantena l'admiració per Montenegro. Però alguna cosa en podem aprendre. La primera, que el més important de tot és ser a la Unió Europea. Tan important, que els serbis de Montenegro han esdevingut independentistes contra el seu propi sentiment per tal de trobar una drecera per entrar-hi. La segona, que la democràcia és precisament la possibilitat que un territori amb una personalitat o amb uns interessos específics decideixi que li convé més anar sol que en companyia d'altres. No pas per tancar-se i aïllar-se, sinó precisament per obrir-se i per connectar amb l'espai europeu.